

Hayatımızın önemli dönüm noktaları

Salih Sütçüoğlu: “İnsan hayatının önemli dönüm noktaları hakkında bilgi verir misiniz? Hangi yaşlarda insan farklı evrelere girer? Bu evreler arasında teklif, ahlâk, edep, sorumluluk bakımından farklılıklar var mıdır?”

Kur’ân, insan hayatını bezm-i elestle başlatıyor. “Hani, Rabbin (ezelde) Âdemoğullarının sulblerinden zürriyetlerini almış, onları kendilerine karşı şahit tutarak, ‘Ben sizin Rabbiniz değil miyim?’ demişti. Onlar da, ‘Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin)’ demişlerdi. Böyle yapmamız kıyamet günü, ‘Biz bundan habersizdik’ dememeniz içindir.”¹ Kur’ân bu âyette insanın başlangıcı ile nihayetini (Risâle diliyle mebde ve müntehayı) birleştiriyor. Yani insanın başlangıcı Rabbine şehadetten ve O’nu Rab kabul etmesinden ibarettir. Başlangıçtaki bu şehadet ve kabul, nihayetdeki kıyamet günü için önemli bir delil olacaktır. Bediüzzaman’ın ibadet tanımında vurguladığı husus işte budur. Nitekim Bediüzzaman’a göre ibadet, “insanın yüzünü... müntehâdan mebde’ye çeviren bir hayt-ı vuslat, yahut mebde’ ve müntehâ ortasında bir nokta-i ittisâldir.”² Yani birinci cümleye göre bulunduğumuz nokta münteha; bezm-i elest denilen, Rabbimize şehadet ettiğimiz âlem-i zerrâtteki ilk anımız mebde’dir, yani başlangıçtır. İkinci cümleye göre ise bezm-i elest mebde (hayatımızın başlangıcı); kıyamet günü ise müntehadır (şehadet ve sorumluluk durumuna göre hayatın son dönemecidir). Kulun namazı, başlangıçtaki ahd ve şehadeti ile kıyametteki hesap ve şehadetin birleştiği noktadır.

Bediüzzaman Hazretleri hayat safhalarımız açısından önemli bir yere sahip olan başlangıç ve son üzerinde çeşitli vesilelerle durur: “Şimdi dahi hâlimiz ki mebde’ ve meâdı, hem Sâni’ ve hem haşri muvakkat unutmamız.”³ İnsan, Yaratıcı ile haşri her nasılsa dünyada unutuyor. Keza; “Acaba, hiçbir cihetten hiçbir teselli çaresini bulamayan o zavallı şahıs, mebde ile meâdı, Sani ile haşri itikad etmezse, onun o vaziyetinden Cehennem daha serin olmaz mı?”⁴ Hayatın başlangıcındaki şehadet ile nihayetindeki yargılanmaya inanmayan kişinin dünyada yaşadığı sıkıntı,

Cehennemden daha perişan edicidir. Keza; "...hayat, kudret-i ezeliyenin en büyük ve en ince ve en acip bir mu'cizesidir ve bütün nimetlerden üstündür ve mebde ve meâdın bürhanlarından en zahir bürhandır."5 Biraz dikkatle düşünen insan, başlangıçta yer alan şehadet ile nihayette yer alan yargılanmaya hayatın bir delil olduğunu anlar.

Başlangıç (mebde) ile son (meâd/münteha) ortasında yer alan hayatımızın önemli dönüm noktalarına gelince... "İnsan bir yolcudur"6 diyen Bediüzzaman, yolculuk güzergâhını şöyle çiziyor: "o nefy ve yolculuk ise, âlem-i ervâhtan, rahm-ı mâderden, sabâvetten, ihtiyarlıktan, dünyadan, kabirden, berzahtan, haşirden, Sıratı geçerek bir uzun sefer-i imtihandır."7

Bu güzergâhları sıralayacak olursak:

1- Âlem-i ervah: Bezm-i elestten ana rahmine düşünceye kadar geçen safhamız. Teklif yok, sorumluluk yok.

2- Rahm-i mader: Ana rahminde bulunduğumuz anlar. Teklif yok, sorumluluk yok.

3- Sabavet: Dünyaya geldikten itibaren âkıl ve baliğ yaşı da denilen teklif çağına kadar geçen ve kendi içinde bebeklik ve çocukluk gibi safhaları bulunan dönemimiz. Teklif yok, sorumluluk yok. Fakat teklife ve sorumluluğa hazırlıklar var. Bu dönem sıfır ile yaklaşık on beş yaş arası dönemdir. Eğitim, edep ve terbiye ile teklif çağına hazırlık bu dönemde yoğunlaşıyor.

4- Gençlik 8: Kendi içinde erken gençlik, gençlik ve yetişkinlik gibi safhaları bulunan uzunca bir dönemdir. Yaklaşık on beş ile kırk yaşları arasını erken gençlik ve gençlik; kırk ile yetmiş yaş arasını ise yetişkinlik safhalarına ayırmak mümkündür. Her üç safhada da giderek artan bir yoğunlukta teklif ve sorumluluk yükü vardır. İnsan imtihandadır. Bazen dünyayı sırtında taşır, bazen dünyanın yükü altında ezilir; ama yapıp ettiklerinin bütün mesuliyeti kendisindedir. Günahı da, sevabı da kendisi yüklenir. Her adımından sorumludur. Faydalandığı her nimet hesaba dönüktür. Bu dönem zor bir dönemdir. Provası yoktur. Bir defa yaşanır. Ahiret için ne lâzımsa bu dönemde devşirilir. Bu sebeple şeytan, insanı bütün duygularıyla bu dönemde avlamaya çalışır. İnsan bu dönemde şeytana yaptığı reddiyelerle, başka hiçbir zaman kazanamayacağı yüksek dereceler kazanır.

5- İhtiyarlık: Çilesi zordur, eziyetlidir; ama sabredilirse nurludur. Başta akıl oldukça teklif ve sorumluluk devam eder. İmanlı ihtiyarlığın farkı bu dönemde yaşanır. İnsan bu dönemde kendisini ahirete daha çok mâl eder ve ahirete daha çok hazırlanır. Gençliği iffet, edep ve ibadetle geçmişse, aynı sevabı-eziyetleri ve sıkıntılı

dolayısıyla yapamasa dahi-bu dönemde de almaya devam eder. Gençliği gafletle geçenlerin, bu dönemde yaptığı tövbe ve istiğfar kendisini rahmete ve mağfirete daha çok yaklaştırır.

6- Ölüm, kabir ve berzah. Bedenle ruhun ayrıldığı noktadır. Teklif ve sorumluluk bitmiştir.

Günah defterini kapatan, sevap defteri açık salih ruh, bedenın ağırlığını kabirde bırakıp uçmaya başlar. Salih ruh, dünyada bezm-i elestteki sözüne sadık bir yaşayışının huzurunu burada görmeye başlar. Salih ruh, müntehayı ve cennetin kokusunu burada hisseder.

7- Haşır: Ruh ve beden yeniden birleşmiş, diriliş gerçekleşmiş ve insan Allah'ın huzurunda kıyama geçmiştir. Burası meâd ve müntehadır; dönölüp gelinen son noktadır. Çetin hesap yeridir. Bezm-i eleste verdiği söze sonradan gösterdiği sadakat, burada serinlik, kolaylık, af ve mağfiret olarak kendisine döner. Pişmanlıkla, "Meğer peygamberler doğru söylemişler!" sözü burada söylenir. Rahmete, mağfirete ve şefaate susamışlık had safhadadır. Adalet tecellî eder.

8- Sırat ve ebed: Salih insanın kurtulduğu, felaha ve saadete erdiği ve yüzünün ilk defa kaygısızca güldüğü diyarlardır. Salih insan için gam ve keder artık kalmamıştır.

Dipnotlar:

1- Araf Sûresi: 172.

2- Sözler: 327.

3- Sözler (Lemaat): 680.

4- İ. İcaz: 34.

5- İ. İcaz: 227.

6- Mesnevî-i Nuriye: 189.

7- Sözler: 35.

8- Mesnevî-i Nuriye: 189.